

LIBRIS

Colectia RESTAURATIO
Coordonator: IOAN CHIRILĂ

Editor: MIRCEA PETEAN
Coperta: CRISTIAN CHEȘUȚ

© SHÂNTIDEVA, Bodhicariâvatâra/ La Marche vers l'Eveil
(Nouvelle traduction)

PADMAKARA, octombrie 2007
24290 Saint-Leon-sur-Vézère Franța
e-mail: editions@padmakara.com

© Editura Limes, 2008
pentru versiunea românească
Str. Snagov, 3/19
400420 Cluj-Napoca
Tel./fax: 0264/544109; 0723/194022
Email: edituralimes@yahoo.com
www.edituralimes.ro

ISBN: 978-973-726-341-4

SHÂNTIDEVA

BODHICARIÂVATÂRA CALEA CĂTRE ILUMINARE

Versiune românească
de **Alexandra Medrea**

Editura LIMES
Cluj-Napoca, 2008

VEDA (*rig byed*): Vedele sunt cele mai vechi texte religioase ale Indiei. Se compun din *Rig-Veda*, *Yajur-Veda*, *Sama-Veda* și *Atharva-Veda*, aceasta din urmă include opt secțiuni din Ayur-Veda lui Dhanvantari.

VEHICUL FUNDAMENTAL (*theg dman*, scr. *hīnayāna*): „Micul Vehicul” al celor ce nu aspiră decât la a scăpa din SAMSARA care se opune NIRVANEI. „Fundamental” pentru că formează baza și punctul de plecare al tuturor învățămintelor și al tuturor practicilor.

VERIDIC (-ul) (*yang dag gsung ba*): Epitet al tuturor BUDDHA care spun întotdeauna adevărul.

VIRTUȚI TRANSCENDENTE (*pha rol phyin pa drug*): GENEROZITATEA, disciplina, PACIENȚA, curajul, CONCENTRAREA și CUNOAȘTEREA.

VID (*stong pa*, scr. *shūnya*): în VEHICULUL FUNDAMENTAL, e vorba de una dintre cele patru calități ale adevărului SUFERINȚEI, adevărul lui „meu” perfect inconsistent și „vid”. În MARELE VEHICUL, toate fenomenele sunt vide. Vezi VACUITATE.

VIZIUNE SUPERIOARĂ (*lhag mthong*, scr. *vipāshyanā*): această viziune care deține CUNOAȘTEREA transcendentă a caracterului veritabil al oricărui OBIECT formează împreună cu CALMUL MENTAL cadrul sau cauza tuturor SAMADHI.

VOAL EMOTIIONAL ȘI COGNITIV (*nyon shes sgrub gnyis*): primul voal, sau întunecarea, împiedică LIBERAREA și OMNIȘTIINȚA. Voalul cognitiv vine din ideea că subiectul, OBIECTUL și acțiunea nu sunt în mod absolut pure și lipsite de substanță; iar voalul emoțional desemnează orice emoție și orice act care implică voalul cognitiv.

(a) **VEDEA ADEVĂRUL** (*bden pa mthong ba*): a realiza direct VACUITATEA.

YAMA: vezi SENIORUL MORȚII.

TABLA DE MATERII

Avertisment.....	11
Cuvânt înainte	13
Notele traducătorilor francezi	15
Shântideva și Bodhicaryavatara	18
Notă explicativă	21
I Binefacerile spiritului de Iluminare	25
II Confesiunea	31
III Adoptarea spiritului Iluminării	40
IV Învățăminte de practicare a spiritului de Iluminare	45
V Vigilența	52
VI Învățăminte despre răbdare	66
VII Curajul	84
VIII Concentrarea	94
IX Cunoașterea transcendentă.....	118
Închinare.....	140
Colophon.....	148
Glosar	149

Shântideva s-a născut în secolul al VII-lea în vechea provincie Saurashtra, din India. Tatăl său, Kalyanavarman, care era rege al provinciei, l-a numit Shantivarman, adică Scut-al-Păcii. De la vârsta cea mai fragedă, prințul manifesta cel mai adânc respect pentru învățătorii spirituali și o mare bunătate față de locuitorii regatului, mai ales față de săraci și față de bolnavi.

Într-o zi, a întâlnit un ascet care l-a învățat arta de a medita asupra lui Manjushri, adică *Buddha al cunoașterii*, și foarte curând acesta i s-a arătat într-o viziune, binecuvântându-l.

La moartea regelui, curtea se pregătea să-l înscăuneze cu mare pompă. Un tron maiestuos a fost înălțat în onoarea lui. Dar în noaptea care preceda ceremonia, Manjushri i-a apărut prințului în vis. Era așezat pe tron și îi zicea:

„Fiule, tronul acesta e al meu,
 Eu sunt învățătorul tău spiritual.
 Cu nici un chip noi n-am putea
 Să stăm pe același loc.”

Prințul s-a trezit și a înțeles că nu era chemat să domnească. Renunțând la fastul de la curte, a fugit și a intrat la ilustra Universitate buddhistă din Nalanda. Consacrat călugăr de către Jayadeva, cel mai mare dintre cei cinci sute de pandiți, a primit numele de Shântideva, Divinitate-a-Păcii.

Fără să știe nimeni, el a studiat cele *Trei Panere*, învățămintele lui Buddha, și a asimilat perfect înțelesul lor prin meditație. A compus apoi două tratate, *Sikṣamuccaya* sau *Compendium de instrucțiuni* și *Sutrasamuccaya* sau *Compendium de sutre*, în care expune esența cunoașterii sale și a profunde sale împliniri.

În ochii companiilor săi nu era decât un ignorant leneș, poreclit Bhusuku – adică unul care nu știe altceva decât să mănânce, să doarmă și să se ușureze. Li se părea imoral să hrănească un astfel de parazit cu ofrandele aduse de fideli și voiau să facă orice spre a-l determina să plece.

După ce s-au înțeles, călugării au strigat cu glas tare că va trebui să predice Dharma, fiecare la rândul său. Credeau că astfel, pentru a nu se lăsa umilit, Bhusuku își va lua tălpășița. Dar nu s-a întâmplat așa. În ciuda insistențelor însoțitorilor săi, nerăbdători să-l facă de râs, el a refuzat să predice, aducând în sprijin ignoranța sa. Cazul a ajuns la mai marele lor care l-a obligat să se supună regulii stabilite.

Pe larga esplanadă a templului, călugării au înălțat un tron, sus de tot, au aranjat un altar plin de ofrande și s-au adunat cu toții acolo.

La ora stabilită, prostănacul a fost invitat să ia loc. Deodată, fără ca cineva să vadă sau să înțeleagă ceva, Shântideva s-a trezit așezat pe tronul astfel înălțat. Unii dintre călugări au început să se simtă încurcați.

Shântideva i-a întrebat: „Trebuie să comentez un text cunoscut, ori să spun o învățătură inedită?” Pandiții s-au uitat unii la alții surprinși și i-au răspuns în batjocură: „Felul tău de a dormi precum tot ce faci sunt fără egal; ia-te după năravul tău, improvizează un discurs”. Atunci Shântideva a expus înaintea lor *Bodhicaryâvatâra*, mai scurtă decât *Compendium de instrucțiuni* și mai detaliată decât al său *Compendium de sutre*.

În timp ce spunea învățămintele, cei din asistență, muți de uimire, l-au văzut pe Manjushri tronând maiestuos în ceruri și au fost cuprinși de o mare credință. Când Shântideva a ajuns la stanța din capitolul al IX-lea, v 34:

*Când nici real, nici non real
 Nu se mai ivesc în spirit,
 În absența oricărei acțiuni,
 Spiritul liberat de idei se împacă,*

s-a înălțat încet la cer, împreună cu Manjushri, tot mai sus, până când nu s-a mai văzut. Când Bodhicaryâvatâra era pe sfârșite, el nu se mai vedea, se auzea numai glasul său.

Pandiții, renumiți pentru memoria lor infailibilă, au așternut în scris imediat discursul lui. Unii s-au trezit cu șapte sute de catrene, alții cu o mie, ceilalți cu mai multe. Versiunea pandiților din Cașmir conținea nouă capitole și șapte sute de catrene, cea a pandiților din Magadha conținea zece capitole și o mie de catrene. Îndoiala s-a strecurat în sufletele lor. Învățătorul, în discursul lui, a declarat că trebuiau citite fără

încetare *Compendium de instructiuni*, ori studiat, în rezumat, *Compendium de sutre*.

Ei nu cunoșteau cele două texte. Doi pandiți, înzestrați cu o memorie strașnică, s-au decis să-l găsească pe Shântideva. După multă căutare, l-au descoperit în sudul Indiei, în vreme ce medita așezat la poalele unei stupa. I-au vorbit amănunțit despre scopul venirii lor. Shântideva le-a explicat că versiunea autentică era cea din Magadha și că cele două compendii se aflau la Nalanda, sub o grindă din chilia lui.

Încântați, s-au întors și au găsit în locul indicat cele două manuscrise, cu scrierea fină a pandiților. S-au întors iar la învățător care le-a explicat sensul acelor texte.

Existența extraordinară a lui Shântideva a continuat. El a străbătut India, împlinind minuni, a salvat mii de oameni de la foamete, înmulțind hrana, a vindecat bolnavi și suferinzi, a sădit credința în sufletul necredincioșilor, trăind ca un perfect Bodhisattva.

Notă explicativă

Această scurtă istorie despre Shântideva și *Bodhicaryâvatâra* este o adaptare a comentariilor aparținând lui Khenpo Kunzang Palden în ale sale *Perle de ambrozie*, Padmakara, 2006, vol.I, p.37-43. Pentru mai multe detalii despre Shântideva și opera sa, ne raportăm la scrierea lui Amalia Pezzali, *Shântideva, mystique bouddhiste VIIe-VIIIe siècles*, Vallechi Editore, Florența, 1968; despre Shântideva și Bhusuku, conform Abhauadatta, *Mahasiddhas, la vie de 84 Sages de l'Inde*, Padmakara, 2003, p. 129-132.

Dacă *Compendium de sutre* s-a pierdut, vom găsi traducerea tibetană după *Compendium de instructiuni* (*bslab pa kun btus*) în Tangyur, T 3939 și traducerea sa în engleză, precum și originalul sanskrit în Bendall & House, *The Shikshasamuccaya, A Compendium of Buddhist Doctrine*, Motilal Banarsidass, Delhi, 1971.

LBRIS

We know
books

Shântideva

Intrarea în practica
de bodhisattva

În sanscrită: *Bodhisattva-carya-avatâra*

În tibetană: *Byang chub sems dpa'i spyod pa la'jug pa*

Omagiu tuturor buddha și tuturor bodhisattva!

I

Binefacerile spiritului de Iluminare

Prea fericiților, stăpâni pe corpul Dharmei,
fiilor lui Buddha,
Și celor vrednici de a fi cinstiți,
aduc respectuoasă închinare,
Înainte de a expune, potrivit textelor,
Practica preceptelor de bodhisattva.

- 2 Nimic nu spun care să nu fi fost spus înainte
 Și nu cunosc nimic din arta de a scrie.
 Fără să cred că va putea sluji și altcuiva,
 Spre împlinirea spiritului meu,
 am compus aceste catrene.
- 3 Șuvoiul râvnei și credinței mele va crește o vreme,
 Obișnuindu-mă cu practica virtuții,
 Iar cei ce vor cădea peste cuvintele mele
 Vor trage foloase, având chiar soarta mea.
- 4 Ce greu e să descoperi libertăți și bogății
 Ce permit omului să dea un sens vieții sale!
 De nu voi apuca această șansă ce acum mi-e dată,
 Când voi avea norocul să-mi iasă iar în cale?
- 5 Ca fulgerul ce sfâșie deodată noaptea,
 Dezvăluind tot ce-i ascuns în întuneric,

 Tot astfel se ivește uneori,
 prin puterea lui Buddha,
 O idee lăudabilă străbătând negura lumii
 doar pentru o clipă.

6 Așadar binele e prea fragil, iar răului
Atotputernic nimic nu-i stă în cale.
Ce altă virtute mai tare decât spiritul Iluminării
Ar putea învinge răul pentru totdeauna?

7 Marii înțelepți au reflectat îndelung,
Nenumărate kalpa, înțelegând
Că este singura virtute care face
să salte șuvoiul imens al ființelor
Spre fericirea supremă.

8 Cei ce vor să scape de suferințele existenței,
Cei ce vor să înlăture răul din calea ființelor,
Cei ce vor să se bucure de marea fericire
Să nu părăsească nicicând spiritul Iluminării!

9 Cei mai netrebnici prizonieri în samsara
Vor merita numele de „bodhisattva”
Și venerați vor fi de oameni și de zei,
Când înlăuntrul lor se naște spiritul Iluminării!

10 Nu pierdeți „spiritul Iluminării”!
Asemeni elixirului de alchimist,
El va preface trupul cel impur în aur,
Un trup de învingător purtând o nestemată.

11 Voi, ce râvniți să ieșiți din ciclul destinului,
Nu lăsați să vă scape spiritul Iluminării,
Darul prețios al călăuzei cu mintea luminată,
Aflată în fruntea caravanei ființelor trăitoare!

12 Ca pomul care a dat roade,
Orice virtute se sfârșește,
În vreme ce arborele Iluminării
Se înalță și fără încetare rodește.

13 Precum o ceată de viteji
i-ar scăpa dintr-o primejdie,
Nevolnicii se simt eliberați de crima lor,
Sprijinindu-se pe darul acesta de preț:
Cei înțelepți nu-și pot găsi în el refugiu?

14 Ca văpaia aprinsă la sfârșitul lumii,
pe dată faptele de neiertat
Sunt arse de flacăra Iluminării:
Binefacerile fără număr, aduse chiar lui Sudana,
Sunt descrise de înțeleptul Maitreya.

15 Să știți că, spus pe scurt,
Spiritul Iluminării are un dublu ritm:
Dorința de a începe marșul
Și angajarea pe calea către Iluminare.

16 Cel înțelept va înțelege ritmul
Și va cuprinde cele două fețe,
Nu e totuna cel ce vrea să plece
Și cel ce a pornit deja pe cale.

17 Dorința de Iluminare
Aduce roade chiar în samsara,
Dar numai calea spre Iluminare
Este izvorul nesecat de merite.

18 Pornim pe calea spre Iluminare,
Fără nici un gând de întoarcere,
Cu gândul ireversibil de a salva
Ființele în infinita lor diversitate.

19 Din această clipă țâșnește forța meritelor,
Chiar dacă ne încercăm slăbiciunea;
Neîncetat șuvoiul meritelor crește,
Devenind vast ca spațiul infinit.